

איטש לרענהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כג כסלו תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 4:02 תל-אביב: 4:16 חיפה: 4:05 מוצאי שבת: ירושלים: 5:18 תל-אביב: 5:19 חיפה: 5:17 ר"ת: 5:54

פרשת וישב

איסור הלבנת פנים

שלא להלבין פני חברו !

נלמד מהפסוק: "היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר" (פרק לח-כה)

ופירש רש"י: לא רצתה להלבין פניו לומר ממך אני מעוברת, אלא לאיש אשר אלה לו. אמרה: אם יודה מעצמו יודה, ואם לאו, ישרפוני ואל אלבין פניו. מכאן אמרו (סוטה י: ב"מ נט.) נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים".

כתב רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים - נד): מי שבייש את חברו ומצטער ומתחרט ורוצה הוא לקבל את הדין, יבוא לפני יראי ה' למצוא לו פתח לתשובה, יאמרו לו: דע כי רעתך רבה, כי שפכת את דמו של חברך, שכן מצינו באביה בן רחבעם, שהוכיח לירבעם לביישו וניגף למות. לכן לך בני לפייס את חברך עד שיתפייס, ושמור והזהר מאוד לנפשך שלא תבייש ושלא תלבין פני אדם.

ידועה דעת התוספות (סוטה י:) שעוון הלבנת פנים דומה בחומרתה לג' עבירות חמורות שנאמר בהם "יהרג ואל יעבור". יתירה מזו מפורש בדברי רבינו יונה ז"ל (שערי תשובה ג-קלט) שכתב: "והנה אבק הרציחה - הלבנת פנים, כי פניו יחוררו ונס מראה האודם, ודומה אל הרציחה. אכן דימו אבק הרציחה אל הרציחה, וכמו שאמרו יהרג ואל ירצח, דומה לזה אמרו יפיל עצמו לכבשן האש ולא ילבין ולמדו זאת מתמר..."

מפירושו של האלשיך הק' זצ"ל נראה שישנו רמז לדעה זו, שההלבנה נחשבת כרציחה, מהפסוק "שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלוקים עשה את האדם". והיינו, באיזה אופן מתקיים "שופך דם האדם באדם"? כאשר מלבין פני חברו, ו"איזיל סומקא ואתי חיורא" - "דמו ישפך".

ומוסיף האלשיך: "ואל תתמה איך יחייב את ראשו מי שלא הוציא נפש ממש. כי הלא בצלם אלוקים שעל הפנים עשה את האדם, שבלעדי זה נמשל כבהמה... ועל כן בהלבין הפנים אשר שם הצלם אלוקים, חייב מיתה, כי פגם במקום צלם אלוקים.

מאידך, לשון חז"ל בגמרא "נוח לו לאדם (ולא "חייב") להפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים". וביאר המהר"ל (בחידושי אגדות סוטה י:) מדוע נוח לו לאדם להפיל עצמו לכבשן האש מאשר להלבין פני חברו?

משום שאף כי כבשן האש הוא כליון גמור ואינו דומה להריגה וסקילה שאינם כליון גמור, שנשאר דבר ממנו, אבל כבשן האש כל עצמות האדם נפסדים, מכל מקום אין הפסד גדול כל כך כמו ההפסד של מי שמלבין צלם האדם, כי המלבין פני חברו, הרי הצלם של האדם שהוא דבר אלוקי נבדל ככתוב "כי בצלם אלוקים עשה את האדם", הוא מקבל הפסד, והפסד זה אינו טבעי ושלא כמו בכבשן האש שמפסיד אמנם את גוף האדם ועצמותיו, אך אינו פועל בצלם אלוקים. ואילו המלבין פני חברו מפסיד ומבטל צלם אלוקים. ומפני זה עונשו חמור כל כך שאין לו חלק לעולם הבא, שהוא גם כן אינו טבעי גשמי.

מובא בספר מנורת המאור שכרו הגדול של הנזחר מלבייש חברו, וכך כתב: הזוכה להנצל כל ימיו מעוון הלבנת פנים, הקב"ה יצילוהו מכל צרה, ויצאו ממנו בנים הגונים. כמו שמצינו שאירע לתמר, בזכות שהסכימה להפיל עצמה לשריפה כדי שלא תלבין פני יהודה, זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים.

חצי שיעור בהלבנת פנים...

יהודי נכנס לחדרו של הגראי"ל שטיינמן זצ"ל ושאל: אדם פלוני משמש בתפקיד ציבורי, אך מתנהג שלא כראוי, האם יש להעבירו ממשרתו, כי במצב כזה אינו מרוצה לקהל...

אמר לו הרב שטיינמן: "אסביר לך את שאלתך, אתה שואל, האם להלבין את פניו, דהיינו לאכול חזיר, רק אתה סבור שיש בכך צורך... אני לא יכול לתת היתר לאכול חזיר!"

ניסה שוב השואל: "אולי יעבירוהו ממשרתו רק לפרק זמן קצר, וכדי שהציבור ילמד לקח מהתנהגותו?"

השיב הרב שטיינמן: "הלא אמרתי לך שבמקרה דנו, זו אכילת חזיר, והרי חצי שיעור אסור מן התורה..."

חכימא דיהודאי

"שתקתי כדי שלא להלבין פניו..."

אירע פעם שילד "בר-מצוה" עלה לתורה בשבת, אך את ההפטרה קרא מאוד בלחש. שאלו את הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל, האם יצאו ידי חובה? השיב רבי חיים שאילמלא איסור הלבנת פנים שיהיה לילד, היה מצווה שיקראו שוב את ההפטרה. אבל עתה יצאו בדיעבר ידי חובה אף שהרוב לא שמעו, אך מכיון שהיו מנין אנשים ששמעו יצאו ידי חובה.

והוסיף רבי חיים: "פעם אירע שילד קרא את ההפטרה ולא שמעו כלום. ולא יצאו ידי חובה. אבל משום הלבנת פנים של הילד ואביו, שתקתי. ויתכן שבאופן זה יש ענין לשמוע במקום אחר.

דרך שיחה

להשריש את מדת האמת באופן שיהיה "תוכו כברו" ולא לדבר "אחד בפה ואחד בלב"!

נלמד מהפסוק: "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (פרק לז-ב)

וכתב רש"י: מתוך גנותם למדנו שבחס, שלא דיברו אחד בפה ואחד בלב. עכ"ל. וידועים דברי חז"ל: כל תלמיד שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. ויש אומרים: נקרא נתעב (יומא עב). ואחד משלושה שהקב"ה שונאן הוא המדבר אחד בפה ואחד בלב (פסחים קיג).

אדם שאין תוכו כברו, אומרים חז"ל, נקרא נתעב והקב"ה שונאו. וכל כך למה? משום שאדם כזה "מסוכן" הוא. כי יתכן שיהיה מושחת בפנימיותו. שיהא כל תוכו רצוף ברשעות וטומאה, ועם זאת, כלפי חוץ, נוסף הוא "נופת צופים". מתעטף הוא ב"איצטלא של צידקות". אדם כזה סכנתו רבה להיות הבריות משופעים ממנו לרעה.

שכן כאשר רשעותו ושחיתותו גלויים לעין כל, יודעים הכל להזהר ולהתרחק ממנו. לא כן כאשר הוא טומן אותם בקרבו ומראה עצמו כלפי חוץ כצדיק וישר. במצב זה הריהו מכשול גדול לאחרים שעלולים להתפתות ולהתחבר אליו וללמוד ממנו ואחריתם עדי אובד.

על כן אמרו חז"ל בגמרא (סוטה כב): שאמר ינאי המלך לאשתו: "אל תתיראי מן הפרושי וכו' אלא מן הצבועין שדומין לפרושיין שעושיין מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס". גם דימו זאת רבותינו לטומאתו של החזיר, ומעניין שהתורה מדגישה את הטומאה שבו דוקא בסימן הטהרה שיש בו "כי מפריס פרסה הוא". מדוע לא בסימן הטומאה ש"גירה לא יגר"? אלא משום שדוקא סימן טהרה זה שמראה החזיר לעין כל, הוא זה שמוסיף טומאה על טומאתו, לפי שבכך מטעה הוא את הבריות לאמר: "טהור אני".

וכפי שאמרו חז"ל (במד"ר בראשית סה-א) על עשו שנמשל לחזיר שפושט את טלפו כאומר ראו כי כשר אני. כך היה עשיו תוכו מלא מרמה, מתעטף באיצטלא של צדיק, ושואל את אביו כיצד מעשרין את המלח. זו הסיבה שדוקא מן הצבועין יש להתירא יותר מכל, כי לא נזהרים מלהתקשר ולהתחבר עמם, וממילא להתקלקל מהם.

בכך היה מאבקו של יעקב עם המלאך - שרו של עשיו. נחלקו חז"ל (בחולין צא) האם המלאך, כ"גוי" נדמה לו או כ"תלמיד חכם". שכן בשני פנים אורב שרו של עשיו לפתחו של יעקב: האחד "כגוי נדמה לו" - בהסתה גלויה (וזה פחות מסוכן), והשני: באיצטלא של תלמיד חכם, וכך להשפיע עליו (וזה מסוכן ביותר).

זו הסיבה שרבותינו גדולי ישראל (בהם, **החזון איש, הגרא"מ שך** זצ"ל ו**הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל), יצאו בתקיפות נגד כל מיני תנועות "פשרניות". קבוצות של "שעטנז", שנקטו להם כשיטה להנות מכל העולמות... ולהיות "גם וגם" - גם באיצטלא של צדיקים ותלמידי חכמים לעת הצורך, וגם להנות בו בעת מתאוות העולם האסורות. גם לבחור את המצוות וההלכות הנוחות והמשתלמות להם, וגם להתעלם ממצוות ש"מקשות" עליהם את חיי התענוגות. גם לבחור את הרבנים המקילים ולבטל את ה"מחמירים" וגם אז להחליט מה לשאול ומה לא. או: גם להתעטף באיצטלא של "קנאות" ואי-הכרה "בשלטון הכופרים" ובסמליהם, ולבטל את דעתם של גדולי ישראל כעפרא דארעא, וגם להנות ממנעמי השילטון ומתקציבי ממונם, כמובן בצינעה ובהסתרה, שבחוץ לא יידעו, הכל לפי האינטרס האישי באותה שעה.

נוכל להמליץ על אנשי ה"גם וגם" הללו, בדרך צחות, את אמרת חז"ל (קידושין ל). "ושנתנם" - שאם ישאלך אדם דבר אל **תגמגם**... כלומר: אל תהיה "גם וגם" אלא תחליט, האם אתה כאן או כאן, האם אתה לגמרי שומר תורה ומצוות, או שאתה פורק עול ח"ו. וכקריאת אליהו הנביא בהר הכרמל: "עד מתי אתם פוסחים וכו' אם ה' הוא האלוקים לכו אחרי, ואם הבעל" וגו' [מכך חששה רבקה כש"התרוצצו הבנים בקרבה" שמה מדובר באותו בן שהוא "גם וגם" - גם רץ לבתי המדרש וגם לעבודה זרה, ולכן אמרה "למה זה אנכי, ותלך לדרוש את ה'", וכששמעה שהם שני בנים, זה לכאן וזה לכאן, נחה דעתה], על אלו ושכמותם הורונו רבותינו "הזהרו מן הצבועין" וכו', שיש להזהר שבעתים שלא להגרר ולהמשך אחריהם ולא ללכת בדרך איתם, כאמור.

מכאן יפתח לנו צוהר להבין היטב בס"ד את פרשת אברהם ולוט, אשר לכאורה תמוה מאוד: איך זה יתכן שאברהם אבינו שהיה מגייר ומקרב רחוקים לאבינו שבשמים והצליח בזה מאוד. ולמרות זאת דוקא את אחיינו לוט, לא רק שלא קירבו אלא הרחיקו ואמר לו "הפרד נא מעלי" וכו' למה לא נקט לכל הפחות "בשמאל דוחה וימין מקרבת"?!

אלא התשובה: אחרי שאברהם הוכיח את לוט ורועיו על הגזל והם כ"למדנים גדולים" ביטלו דעתו והוכיחו להיפך (ועין פירש"י), הבין אברהם שאין לו כאן עסק עם "תינוקות שנשבו" שיודעים שלא יודעים מאומה, ונכנעים לקבל דעת "הרבנים". אלא מדובר כאן באנשים שהם "נבלים ברשות התורה", המתעטפים באיצטלא של תלמידי חכמים ומגייסים, כבכול, את התורה כדי לגזול, ורוצים להנות מכל העולמות. אנשים כאלו, סבר אברהם, אין להם תקנה, כי אינם מקבלים תוכחה ואסור להתחבר עמם.

זהו שאמר אברהם ללוט: "הפרד נא מעלי אם אשמאל ואימינה ואם הימין ואשמאלה" כלומר: אתה לא יכול להיות בעת ובעונה אחת גם "ימין" וגם "שמאל". אלא עליך להחליט האם אתה כאן או כאן, ובכל מקרה אברהם נזהר להיות בצד שכנגד, כמשנ"ת.

"מדוע לומר דברים אחרים..."

אחד מוותיקי התלמידים של הגאון מטשיבין - רבי דוב בעריש וויידנפעלד זצ"ל, נכנס אליו לביקור חג.

קיבלו רבי דוב בעריש כדרכו בדברי תורה מענינא דיומא. אותו יהודי נזכר לפתע שזמני קבלת הקהל אצל האדמו"ר שבצילו הוא חוסה, קרבים, ורצה להספיק ללכת גם אליו. על כן אמר לרבי דוב בעריש שאינו רוצה יותר להטריח... ורמז שברצונו ללכת.

פנה אליו רבי דוב בער ואמר לו: "תמהני עליכם, אם ברצונכם ללכת רשאים אתם ללכת, ומדוע צריך לומר דברים אחרים..."

שר התורה

"תוכו כברו"...

באחד הימים הזמינו את הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל לאסיפה ציבורית. ואולם כאשר נודע לו שעסקן נכבד פלוני, גם כן יופיע באסיפה זו, סירב להשתתף בה. לימים נקלעו שניהם לאסיפה של אישים נכבדים, ובמהלכה, לעיני כל המשתתפים, פנה אליו אותו עסקן ישירות ושאל: "אמר נא כבודו, האם נכון הוא שסירב לבוא לאסיפה פלונית, באומרו שאם אני אופיע שמה לא יוכל להיות נוכח בה"?

הרב צדקה הוכה לרגע בתדהמה מהצורה הפומבית שנשאל על הדבר. הוא יכל להשתמט במענה כזה או אחר. אולם הוא התעשת מהרה והעדיף את טוהר האמת להיות "פיו ולבו שוין" וכך השיב: "נכון; סירבתי להשתתף באסיפה, אבל לא מפני שיש בליבי ח"ו טינה אישית כלפיך, אלא משום שאנו חלוקים בדעות ובהשקפות... ומלבד זאת אין בינינו שום מחיצה או פירוד לבבות חלילה..."

וזאת ליהודה

"אסור לי ללבוש את הכובע"...

כשנה וחצי לפני פטירתו של הגרי"מ פינשטיין זצ"ל קנו לו מגבעת חדשה לכבוד חתונת נכדו. אחד האברכים החמיא לו: "הכובע החדש עושה את הראש ישיבה צעיר בעשר שנים..."

הגיב רבי מיכל ואמר: "אם כן, הרי זו גניבת דעת ואסור לי ללבוש את הכובע..."

ואכן, רבי מיכל לא חבש את אותה מגבעת כלל, מתוך החשש שגונב בכך את דעת הבריות...

הלמות עמלים - ח"ב

מעלה נשגבה להודות על האמת בפני הזולת אף אם מתבזה על ידי כן!

נלמד מהפסוק: "ויכר יהודה ויאמר צדקה ממוני" (פרק לה-כו)

ואמרו חז"ל יהודה הודה ולא בוש, מה היה סופו? נחל חיי העולם הבא (סוטה ז:). כיוצא בזה אמרו חז"ל על הפסוק "יהודה אתה יודוך אחיד" - מקרא זה לא אמרו אלא כנגד צדיקים שכובשים את יצרם ומוזים במעשיהם, שכל המודה במעשיו זוכה לחיי העולם הבא (מד"ר). עוד אמרו חז"ל: יוסף שקידש שם שמים בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה, שנאמר (תהלים סא) "עדות ביהוסף שמו" יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו של הקב"ה (סוטה י:)

מפני מה זכה יהודה למלכות? מובא בתוספתא (ברכות פ"ד הט"ז) מספר טעמים: א) מפני שהודה במעשה תמר ב) מפני שהציל את אחיו יוסף מן המיתה. ג) מפני הענוה (שנאמר "ועתה ישב נא עבדך").

וביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר - מאמר כג) כי טעמים אלו שמחמתם זכה יהודה למלכות, לא היה זה בתורת זכות וקבלת שכר גרידא, אלא שעל ידי מעשים אלו נעשה ראוי ומוכשר למלכות וכתר מלכות יהא הולמו. שכן עיקרו של מלך הוא בקבלת עול אחריות על כל אלו שאימתו מוטלת עליהם.

מלבד זאת יש בהודאה על האמת כח עצום של "מושל ברוחו" שהוא חזק יותר "מלוכד עיר", ולכן ראוי לו המלכות. שהרי ידוע לכל, עד כמה קשה לאדם לשנות דעתו וכ"ש להודות בטעותו. וכפי שהסביר רבי חיים (בשיחותיו - מאמר מז) שהמשפט הראשון שעולה בדעת האדם, הוא זה שנקבע אצלו ואז לא יקשיב לדעת אחרת ויעשה הכל להחזיק בדעתו. שהיא בעיניו כאמת שאין לזוז ממנה.

ועד כדי כך מגיעים הדברים, שאף שרואה אדם שנענש על חטאו, אינו יכול לחזור בו ולהודות שטעה. רואים זאת בדברי חז"ל (קידושין כ.) "בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית. אדם נושא ונותן בפירות של שביעית, לסוף מוכר מטלטליו... לא הרגיש, לבסוף מוכר שדותיו... לא באת אל ליבו עד שמוכר את ביתו..." וכך ממשיך ויורד ירידה אחר ירידה עד שמוכר עצמו לעבודה זרה. עיי"ש.

נמצאנו למדים, שאף שרואה אדם את כל העונשים שבאים עליו בזה אחר זה, ואיך שהוא מתדרדר מדחי לדחי, אעפ"כ אין הוא יכול לחזור בו ולהודות שטעה אלא ממשך בדרכו הרעה. הנה כי כן, גבורה גדולה היא להודות על האמת.

הארה מעניינת האיר **הגרא"ל שטיינמן** זצ"ל על הקושי הגדול של האדם לשנות דעתו: הנה מובא בגמרא (ברכות) על רבי אלעזר בן עזריה שהלבינו שערות זקנו, כדי שישכימו לקבל ממנו. ונשאלת השאלה: הרי ישנם שני אפשרויות שיגרמו לקבל ממנו. או שהקב"ה יערה עליהם דעת הפוכה ממה שחשבו עד עתה, ואז יקבלו ממנו. או שהקב"ה ילבין זקנו ויראה כבן שבעים שנה ואז יקבלו ממנו, מדוע נבחרה דוקא האפשרות השניה, שהיא נס חיצוני גדול יותר שכן 17 יראה כבן שבעים?

אלא ללמדנו - השיב הרב שטיינמן - ששינוי בדעת בני אדם הוא נס גדול יותר משינוי פיזי בזקן, והקב"ה מנהיג עולמו ככל האפשר בניסים קטנים יותר...

"האם גם אתה מסוגל להודות?"

שח הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שכך סיפר לו הגאון רבי חיים סולובייצ'יק זצ"ל: "בהיותי ר"מ צעיר בוואלוז'ין עליתי באחד הימים לבמה כדי למסור את השיעור. קראתי לפני בני הישיבה את דף הגמרא ואמרת: "אין לי מה לומר בפניכם על דף זה" וירדתי מן הבימה. בני הישיבה עמדו כמובן נדהמים".

וכך הסביר רבי חיים את הנימוק למעשהו: "כשהכנתי את השיעור, התעוררה לי שאלה שאיש לא היה מעלה בדעתי לשאול אותה, אח"כ עלה בלבי תרוץ, וגם תרוץ זה איש לא היה מעלה בדעתו. היה לי איפוא, מה לומר. אולם סבור הייתי שאין זו דרך אמת, ולכן החלטתי שלא לומר את השיעור". כאן פנה אלי רבי חיים: "האם גם אתה מסוגל כך? אם כן, תוכל להיות ראש ישיבה!"

בדרך עץ החיים

"עלי לשנות דעתי..."

דרכו של רבינו הגרא"מ שך זצ"ל היתה, שכאשר ראה שיש צורך לשנות את דעתו ממה שהיה לו בעבר (מפני נסיבות חדשות שנוצרו) לא התחשב בכבודו. כאשר הביע הרב לורנץ ז"ל את חששו מפני הרב שך, כיצד הציבור יבין זאת שהרב משנה דעות? השיב לו בדברים הבאים:

"כוונתך בוודאי שאני גורם לפגיעה בכבודי או בכבוד התורה. דע לך, ראשית כל, כבודי זה דבר שאינו קיים, וכי מי אני שאקפיד על כבודי? אני יודע דל ערכי... אמנם הציבור רואה בי תלמיד חכם, ועלי להתחשב בכבוד התורה, אך דע לך שהאמת עולה על הכל, ואם אני מסיק שהיתה כאן טעות, כמו המקרה של... הרי האמת עולה על הכל, ועלי לשנות את דעתי ולהודות על האמת... מן האמת לא תצא אף פעם תקלה".

במחיצתם

שעבוד מהכרת הטוב

להרגיש מחוייבות ושעבוד למי שהרבה להטיב עמו, ולהשיב לו כגמולו!

נלמד מהפסוק: "ולא חשך ממוני מאומה... ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים" (פרק לט-ט)

מפרש הספרנו: "איך אעשה הרעה הגדולה הזאת - לשלם רעה תחת טובה". ומה שסיים יוסף "וחטאתי לאלוקים" [ולא "וחטאתי לאדוני"] יתכן שרמז לנו בזה כאמרת חז"ל (במשנת ר"א - פרק ז) ש"כל הכופר בטובתו של חברו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה". אכן אפשר לבאר עוד, שכל דברי יוסף נסבו ביחס להקב"ה, שכיון שהטיב עמו כל כך בזה שנתן בלב אדונו לתת כל אשר בידו... איך יתכן שיחטא לו וימרה את פיו. על כך היה אומר הגה"צ רבי הלל כגן זצ"ל, כי "טענה פשוטה והגיונית כזו גם גוי יכול להבין..."

הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל היה רגיל לומר: "הכרת הטוב היא יסוד באמונת ה', ולכן מי שיש בו הרגש של הכרת תודה, הרי בהכרח הוא מאמין בה'. אדם כזה אינו יכול להיות בשום פנים ואופן אפיקורס!"

והיה אומר הגה"צ **רבי חיים פרידלנדר** זצ"ל, האדם יכול להתפלל תפלה שלימה מתוך כוונת הלב, רק אם יש בו את ההרגשה הפנימית של הכרת הטוב. כשאדם חי בהכרה שהוא מקבל כל צרכו מהשיל"ת, אז הוא יכול להתפלל ולברך ולהודות לו על כך. אך כשחסר לו בהרגשה זו, לוקח את הכל כדבר המובן מאליו, לא שייך אצלו מושג של תפלה אמיתית.

ומוסיף רבי חיים: כשאנו מברכים מידי יום "שעשה לי כל צרכי", עלינו להכיר טובה להקב"ה שנותן לנו כל יום את צרכנו מחדש. "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". כל בוקר צריך להרגיש מחדש את חסדי השיל"ת עלינו שמספק לנו את כל הדרוש לנו. רק ע"י הכרה פנימית זו, ניתן להרגיש את העורך בברכה ובתפלה.

בעל חוב מהכרת הטוב...

סיפר חתנו של הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל: "היה זה באמצע הקיץ של שנת תשמ"ג. ישיבת נר ישראל בבולטימור חגגה אז את שנת היובל שלה. אותו יום שרר חוס כבד ומעיק. רבי יעקב קמנצקי שהיה זקן מופלג וחלש וכבר עבר את גיל התשעים, עם כל זאת הטריח עצמו במאמץ רב להשתתף בשמחת הישיבה.

"שאלתי אותו מדוע מטריח עצמו כל כך, הלא אינו בקו הבריאות? "והשיב לי: "אם אחד אין לו כסף, הריהו פטור מצדקה. אולם אם הוא בעל חוב, הוא עדיין חייב לפרוע את חובו. אני בעל חוב לישיבת נר ישראל, זאת משום שבני הגאון רבי שמואל שליט"א נעשה כאן ללמדן. אמנם עבר לאחר מכן ללייקווד, אולם תחילת עלייתו היתה כאן. אני מרגיש עצמי בעל חוב למקום הזה, לפיכך חייב אני לפרועו גם אם אין לי כוחות לכך".

הלמות עמלים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מעז יצאו מתוקים...

לערכיה. בשלב זה חשוב להדגיש: מכיוון שנקודת-המוצא של המארגנים הייתה "ליברלית", ממילא התכנים שהם כביכול ניסו ליצוק במשך שנת השבתון לא השפיעו כלל. אלא אם כבר - אז להיפך. תקראו לזה 'תמימות'. תקראו לזה 'נאיביות'. כך או כך, תוצאות הכסף והמאמצים שהושקעו בפרויקט לא הניבו "קירוב" וד"ל.

'אדם' היה ממועוט המשתתפים שהגיע מבית בו צמו ביום כיפור, ועד מהרה התברר לו שרק עשרים חניכים נוספים הגיעו מבית כזה. למרות זאת ארגנו שם "סעודת שבירת הצום" מפוארת, דשנה ועסיסית, לכלל הקבוצה, מתוך מחשבה שהגישה ה"חיובית" תשפיע לבסוף לטובה, ותגרום להם בשנה הבאה לנסות לצום...

תכל'ס. תפילות היום הקדוש הסתיימו. המתפללים צעדו כרבע שעה עד שהגיעו לחדר האוכל, שם נדהמו לגלות שמכל הסעודה הדשנה נותרו עצמות בלבד!

מסתבר שרוב הקבוצה - שכלל לא צמה - הקדימה אותם וכילתה את הכל. 'אדם' היה מזועזע. על עצם חילול היום הקדוש הוא העדיף שלא לחשוב. סוף-סוף מדובר בבנים שגדלו בבתים מנוכרים בחו"ל ללא טיפת מושגים ביהדות. אבל מה עם האנושיות הבסיסית? איך אתה מסוגל לכלות ארוחה שנועדה לאנשים שצמו מעל 24 שעות, ובגללך לא יהיה להם מה להכניס לפה? ואתה אפילו לא רעב באופן מיוחד! איפה ה'בין אדם לחבירו'? איפה?!

השאלה הזו שברה לו את הלב, ובאותו מעמד הגיע למסקנה סופית: כאן לא מלמדים יהדות! אם המידות מושחתות בתכלית, אז אין קשר בין המקום הזה ליהדות!!

* * *

אבל הסיפור עדיין לא נגמר:

בחלוף כשנה מההשתתפות באותה תוכנית, הוא פוגש את אחד המדריכים והם מחליפים ביניהם חוויות. בין השאר מציין בפניו 'אדם' את האכזבה הגדולה שעטפה אותו כאשר גילה שחברי הקבוצה היו מסוגלים לחסל להם את כל הארוחה הדשנה.

והמדריך משלים לו - כמסיח לפי תומו - את החצי השני של הסיפור:

בשעות אחר-הצהריים של היום הקדוש, במהלך ההכנות ל"סעודת שבירת הצום" התברר שחברים נקניקיות ועוד מיני פינוקים. אחד המדריכים החליט "להשלים מלאי". אבל כמובן שכל החנויות היו סגורות. סוף-סוף הוא מצא מקום פתוח (ומי פתוח ביום-כיפור, אם לא חנות של ערבים או של גוים שעלו בחסות חוק השבות?) וכך השלים את המלאי בבשר-פיגולים.

'אדם' קפץ משמחה כשנדע לו שאלמלא היו חבריו גונבים לו את הסעודה הדשנה, היה נכשל חלילה במאכלות אסורות...

אם תצאו כיום לסמטאות שערי-חסד, ותנסו לגלות שם דמויות ירושלמיות מקוריות, ספק רב אם תצליחו. בתי השכונה המיתולוגית, נמכרו זה מכבר לתושבים 'חוצניקים' וליזמי נדל"ן שהקימו שם וילות עבור עשירים.

אבל "פינות יהודיות חמות" בהחלט קיימות שם גם היום. אחת מהן היא **קיי.בי.אם. (KBM)** מדובר במנין של בני-עליה שהוקם לפני כ-15 שנה. המנין נוסד על ידי צעירים מחו"ל שלמדו בישיבות בארץ, ונשארו לגור כאן אחרי החתונה. ברובם צעירים שהתחזקו, ולהט התפילה שמאפיין אותם מדביק את כולם.

בית הכנסת הזה מושך אליו רבים מתושבי האזור, ואף מחוצה לה, אשר מבקשים "לצמוח" יחד איתם - כהגדרת ת"ח מראשוני מתפללי בית הכנסת - כי המתפללים לא מרגישים שהם כבר "נחתו", הם עדיין ב"המראה"... המקום מלא בכל שבת וחג, עד אפס מקום ממש. מכיוון שהמקום צר מהכיל את כולם, עומדים המתפללים גם בחצר או בחלונות. התפילה מאופיינת מטבע הדברים ביותר שירה, אך לא פחות חשוב מכך בדברי-תורה שנמסרים בכל תפילה מפי רב המקום הג"ר **חיים יגודא שליט"א**.

אחת המשפחות מייסדות המקום - היא משפחת **שפירא**. כמה מבניה משמשים כשליחי-ציבור בתפילות המיוחדות. בליל שבת פרשת ויצא תשפ"ג, שימש כשליח ציבור האח **הרב אברהם יוסף שליט"א**, ולאחר התפילה ניגש אליו בחור שהציג את עצמו בשם **'אדם בורנשטיין'**. 'אדם' הודה על התפילה המיוחדת, ציין את ההתרגשות והקרבה להשם שמתעוררות בעקבות התפילה המיוחדת - ואגב גם חשף את סיפור חייו:

* * *

הוא גדל בקהילה יהודית בחו"ל, אך כדי שתבינו את רמת האידישקייט ששררה בקהילה נספר לכם שבליל שבת היו מתפללים בבית הכנסת. ולאחר התפילה פונים כל חברי הקהילה להשתתף יחדיו במשחק ספורט... במגרש הגדול שמור אזור שלם עבור חברי הקהילה... אם זה לא היה מצער - זה היה מצחיק.

יום אחד הציעו ל'אדם' להצטרף לתוכנית של קירוב. "שבתון" שמתקיים בארץ ישראל, שתכליתו להעמיק את ערכי היהדות בקרב בני חו"ל. אבל אל דאגה; התוכנית לא "קשוחה" מידי וגם מי שגדל בקהילה ליברלית יכול לשרוד אותה. הוא שמח להצטרף, לצד 120 צעירים נוספים. למצטרפים לא הוצבו שום 'תנאי-סף', ועד מהרה התברר לו שלמרות שהוא לא גדל ב'קהילה שומרת שבת', רוב המשתתפים הגיעו ממחוזות עוד יותר רחוקים! רח"ל.

* * *

יום כיפור.

מארגני התוכנית סידרו אולם מרווח לתפילות היום, ועשו הכל על מנת להקל את "החוויה הרוחנית". האחראי נכח במקום, ומונו מדריכים שמתפקדים לסייע בהכרת היהדות והחדרת האהבה

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il